

תקציר

ניצני אוריינות הם שלב ראשוני המתרחש בגילאי הגן אשר מקדים את רכישת מיומנויות האוריינות שילדים רוכשים מאוחר יותר בבית הספר. תפקוד אפקטיבי באוריינות מתייחס לשלושת המדדים של ניצני אוריינות (זיהוי ושיום אותיות, מודעות פונולוגית ומודעות לדפוס) וליכולות שפתיות. במחקרים קודמים, נמצא קשר בין יכולות שפתיות ליכולות של ניצני אוריינות בקרב ילדים עם התפתחות תקינה. על כן, יתכן וילדים הסובלים מקשיים שפתיים עלולים לפתח קשיים בניצני אוריינות על רקע שפתי. ילדים עם (ASD) Autism Spectrum Disorders נחשבים כקבוצת סיכון בהקשר של לקויות שפתיות היות ולקויות שפה אומנם אינה חלק מהאבחנה הפורמלית אך היא מופיעה אצל ילדים עם ASD לעיתים קרובות. במחקרים שנעשו בעבר נראה כי למרות הקשיים השפתיים של ילדי גן עם ASD, חלקם הפגינו יכולות של ניצני אוריינות תקינות וחלקם הפגינו יכולות של ניצני אוריינות לקויות, אך לא ידוע האם ואיזה תחום שפתי בדיוק קשור לתפקודם של הילדים במדדים של ניצני אוריינות.

במחקר זה נבדקו יכולות שפתיות (תחביר, סמנטיקה, פונולוגיה ופרגמטיקה), ניצני אוריינות (זיהוי ושיום אותיות, מודעות פונולוגית ומודעות לדפוס) והקשר ביניהם בקרב ילדי גן עם ASD בהשוואה לילדים עם התפתחות תקינה. המחקר נערך בקרב 40 ילדי גן בגילאי גן טרום חובה עד כיתה א' והם נחלקו לשתי קבוצות: 20 ילדים בעלי התפתחות תקינה ללא לקויות פיזיות או קוגניטיביות ידועה ו- 20 ילדים מאובחנים עם אוטיזם (ASD). לצורך הערכת הפרופיל התפקודי של הנבדקים הועבר שאלון SCQ (Rutter, Bailey & Lord, 2003), מבחן Raven's Colored Progressive Matrices (Raven, 1998) ו- Vineland-II (Sparrow, Cicchetti & Balla, 2005). לצורך הערכת יכולות שפתיות הועברו מבחן פיבודי (PPVT) (Dunn & Dunn, 1981) ומבחן כצנברגר (כצנברגר, 2016) ולצורך הערכת יכולות ניצני אוריינות הועברו מבדק שמונה המשימות (מסט ובר און, 2015) ומטלת מודעות לדפוס שנבנתה לצורך מחקר זה. המבחנים הועברו בסביבות גניות או ביתיות של הילדים.

מתוצאות המחקר ניתן ללמוד כי קיימים הבדלים בין קבוצת הילדים עם ASD לקבוצת הילדים עם התפתחות תקינה ביכולות שפתיות, ניצני אוריינות ומידת הקשר ודפוס הקשר ביניהם. הבדלים אלו מצביעים על דפוס למידה שונה בין הילדים בשתי הקבוצות. תוצאות אלו יוכלו לסייע ביצירת תוכנית התערבות ממוקדת ביכולות שפתיות לקידום יכולות ניצני אוריינות ואוריינות מאוחרת בקרב ילדים עם ASD.